УДК 657.37:378(100)

Ільницький Д.О., *кандидат економічних наук,*
доцент, докторант кафедри міжнародної економіки
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

ЗВІТНІСТЬ ТА ПІДЗВІТНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТІВ СВІТОВОГО КЛАСУ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Анотація. *Узагальнено теоретичні та практичні компоненти гармонійної підзвітності, як іншої сторони автономії, та розвитку інституцій вищої освіти на основі дослідження досвіду університетів світового класу та обґрунтовано розробку рекомендацій щодо змісту та структури річного звіту університету. Виявлено, що для університетів однакова структура річних звітів є невиправданою, але встановлення мінімальних вимог і рекомендацій може прискорити та пом'якшити процес переходу до публічності. Доведено на основі досвіду найбільш розвинутих країн та університетів світового класу, що університетам слід самостійно вирішувати яким має бути зміст звітів, що публікуються ними, але робити це слід також і з огляду на формування суспільної культури підзвітності, яка покликана сприяти підвищенню ефективності системи вищої освіти в країні. Демонстрація університетами свідомого управління інтелектуальним капіталом, а звітування є одним з його етапів, має сприяти більш швидкій інтеграції економіки України у глобальну економіку знань та подоланню окремих внутрішніх нерівностей (структурних, представницьких і економічних).*

Ключові слова: *підзвітність університету, річний звіт, економіка знань, університет світового класу, інтелектуальний капітал.*

Постановка проблеми. Розвиток глобальної економіки знань значною мірою передбачає залучення систем вищої освіти (далі – ВО) та університетів у співробітництво з іншими суб'єктами господарювання, що потребує належного інформування всіх зацікавлених сторін про стан справ як у вищій освіті в цілому, так і окремих університетах. Реформування системи ВО України ставить на порядок денний питання прозорості витрачання коштів державного та місцевих бюджетів, що витрачаються інституціями ВО. Досвід становлення системи розкриття інформації на фондовому ринку в Україні засвідчив, що для забезпечення широкого кола зацікавлених сторін інформацією про значну кількість інституцій, зокрема в системі ВО, варто запропонувати її розкриття за певною типовою структурою, яка б встановлювала мінімальні вимоги до змісту такої звітності. На даний момент відсутні методологічні розробки щодо можливого змісту та структури річних звітів університетів, оприлюднення яких може певним чином задовольнити попит на таку інформацію.

Мета статті та актуальність. Прийняття у 2014 році оновленої редакції Закону «Про вищу освіту» поставило перед університетами та їх керівниками, інституціями системи ВО вимогу щодо налагодження доступного і зрозумілого звітування на основі принципу підзвітності. Враховуючи відносну новизну публічного розкриття звітності системи ВО України метою даної роботи визначено узагальнення теоретичних і практичних компонентів гармонійної підзвітності та розвитку інституцій ВО на основі дослідження досвіду університетів світового класу та розробка рекомендацій щодо змісту та структури річного звіту університету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові публікації щодо інтелектуального капіталу (далі – ІК) в інституціях ВО до недавнього часу були присвячені переважно питанням його ідентифікації та вимірювання [43]. Саме на це був спрямований проект Обсерваторії європейських університетів, який дозволив 15 європейським дослідницьким

інституціям розробити комплекс показників, що їх можна використовувати для визначення результатів дослідницької діяльності, для кращого розуміння важливості управління інтелектуальними активами в державних університетах для покращення рівня їх якості та конкурентоспроможності [41]. Використання цих показників уможливлює бенчмаркінг та інше порівняння, впливати на вдосконалення управління університетами тощо. Хоча вже почали з'являтися окремі дослідження щодо обліку та звітності університетів, які окреслюють питання перетворення на публічну частини специфічної інформації, що може цікавити стейкхолдерів [22].

Слід визнати, що провідними університетами України були зроблені окремі спроби формування річних звітів, але не всі з них зробили ці звіти публічно доступними [1; 3; 4]. На жаль, вони носять поодинокий, несистемний характер, який найчастіше пов'язаний з доступом до публічної інформації.

Виклад основного матеріалу. Теоретичне підґрунтя університетської звітності. Основним об'єктом, з яким мають справу університети в глобальній економіці знань, визнається ІК. Значний внесок у розвиток теорії ІК та економіки знань зробили такі організації, як ОЕСР та Світовий банк, які у 1980-і – 1990-і публікували численні тематичні звіти [30]. Тоді ж країни ОЕСР, підхопивши ідею, що люди, які інвестують в освіту та підготовку для вдосконалення своїх знань, умінь, навичок, звичок, отримують середньо- та довгострокову віддачу, поширили її на всю економічну систему, прагнучи забезпечити своє глобальне економічне лідерство в довгостроковій перспективі.

Хронологічно розвиток ІК як об'єкт вимірювання, звітності та управління пройшов ряд етапів, але в цілому за два десятиліття, що передували початку нового тисячоліття, в західній науці разом з практиками були напрацьовані підходи щодо розкриття інформації про нього [36]. Окремі дослідники доводять, що найбільш активно процеси вимірювання, управління звітністю, розкриття інформації та звітності відбувалися між 1990 та 2004 роками, що сформувало передумови для початку окреслення агрегованої теорії ІК [13].

Необхідність наукового обґрунтування та запровадження у широку практику поняття ІК, як свідчить світовий досвід, зустрічається з цілим колом перепон. Зокрема, запропонованим науковцями теоріям та моделям ІК бракує передусім фактологічної бази для їх перевірки, яка може з'явитися завдяки розкриттю інформації про ІК та його складові у звітності університетів [27].

В таких умовах існують всі передумови для диверсифікації практики щодо ІК як в країнах з різним технологічним укладом, так й серед найбільш розвинутих країн. При цьому в різних країнах до цього підходять по-різному, що у сукупності зі слабкими міждисциплінарними зв'язками обмежує можливу глибину аналізу, тому перед міжнародними організаціями, серед яких, наприклад, Міжнародна фундація зі стандартів фінансової звітності, та національними органами постає виклик регламентації стандартів розкриття даних про ІК. Після запровадження такої звітності має пройти певний час для накопичення достатніх масивів даних, аналіз яких забезпечить об'єктивність висновків, що також займе певний час.

В цілому виокремлюють такі виміри капіталу, як його продуктивність, доступність, функціональність, які у сукупності визначають його характеристику. Крім того з ним можна здійснювати такі дії, як позичати та давати у борг, купувати та продавати, отримувати та дарувати, ділитися та обмінюватися, інвестувати. В залежності від спроможності обліку капіталу в системах звітності (підзвітності капіталу) ІК, передусім у формі об'єктів інтелектуальної власності (далі – ОІВ), суттєво відрізняється від традиційного матеріального капіталу (рис.1).

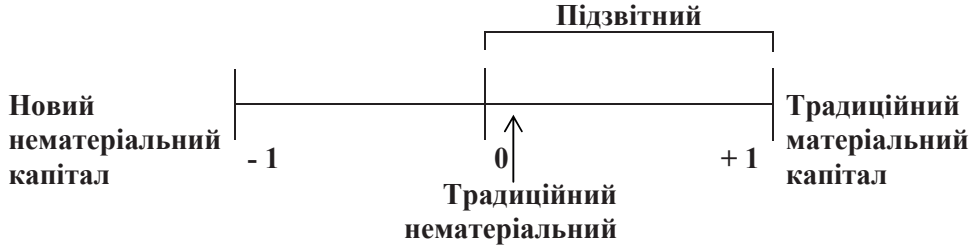

Рис. 1. Диспозиція капіталів у системі координат підзвітності

Джерело: складено автором за [10].

До складу ІК включають людський капітал (знання, навички та інші компетенції людей), структурний капітал (така власність організації як процеси та інформація у базах даних тощо), капітал відносин (відносини, що їх організація має із зовнішніми суб'єктами, клієнтами, споживачами та середовищем). В цілому зміст та склад ІК досить детально розглядався нами, тому в даній роботі зупинимося на тих аспектах, що стосуються саме звітності та підзвітності університетів та їх працівників [2].

Враховуючи доведене значення ІК як ключового стратегічного активу будь-якої організації, критичним для забезпечення її конкурентоспроможності визнається коло питань щодо управління ним [20; 44]. Групою дослідників обґрунтовано, що управління ІК має складатися з таких **етапів** (рис. 2) [29]:

- ідентифікація ключових компонентів ІК, що є факторами стратегічного розвитку організації;
- візуалізація шляхів створення вартості та трансформації ІК;
- вимірювання результатів та, особливо, динаміки трансформацій;
- розвиток ІК з використанням процесів управління знаннями;
- внутрішнє та зовнішнє звітування щодо результатів діяльності.

Внутрішнє та зовнішнє звітування має розглядатися не як кінцевий етап, але як проміжний, що забезпечує взаємозв'язок організації з усіма її зацікавленими сторонами. Як наголошує Педріні, звітування щодо ІК та розкриття звітності набувають значення для забезпечення соціальної єдності підприємств та їх стейкхолдерів [35].

Трансформація від закритої до відкритої системи ВО передбачає взаємну зміну ставлення її та суспільства. Масова (відкрита) СВО, за якою знання все більше набувають міждисциплінарного характеру, є підзвітною, відкритою для партнерства з суспільством, промисловістю та іншими інституціями ВО [11, с.12-16]. За режиму 2 все більш гостро постає питання підзвітності науки, особливо щодо оцінки її ефективності з точки зору фінансування, а також оцінки її якості та впливу. Оцінювання, аудит розповсюджується на всі рівні від професійної діяльності окремого працівника до підрозділу, кафедри, факультету та університету в цілому [33].

Рис.2. Взаємозв'язок етапів управління інтелектуальним капіталом

Джерело: складено автором за [28]

Публічне розкриття інформації в університетських звітах може ставати механізмом попередження накопиченню протиріч розвитку, особливо у випадках, коли йдеться про місцевий та національний рівні. Різного типу соціально-економічні нерівності, регулювання яких є задачею держави, в разі поглиблення асиметрій, можуть вкрай негативно впливати на динаміку та рівень розвитку як окремих компаній, так і економіки в цілому. В контексті науки та технологій виокремлюють три **типи нерівностей**, а саме [12; 37]:

- Структурні нерівності – нерівний розподіл можливостей, що є початковою умовою для процесів розподілу;
- Представницькі нерівності у політичній, соціально-економічній, культурній діяльності за рівнями та формами підзвітності, які роблять видимими чиї інтереси вкладені у пропоновані дії;

• Економічні нерівності, які розглядаються переважно через призму доходів, поділяють на вертикальні (нерівності між особистостями) та горизонтальні (нерівності між соціальними групами).

Структурні та представницькі фактори разом формують нерівність ефектів, що полягає у розподілі переваг та витрат між суб'єктами. Разом вони формують коло взаємопов'язаних факторів (можливості, підзвітність, представництво та ефекти), яке може призводити як до поліпшення, так і до погіршення. У звітності щодо ІК взаємозв'язок, взаємодія між його компонентами та результативністю діяльності інституції, як правило, розглядається як такі, що існують за замовчуванням [14]. Саме тому деякі дослідники називають тенденцію щодо поширення практики підзвітності різного типу організацій щодо питань управління знаннями такою, що веде у хибному напрямку [22; 14].

Процес управління інтелектуальною власністю можна логічно розподілити на такі основні етапи – генерування, оцінювання та експлуатація [18]. Оцінювання ОІВ передбачає отримання кількісних та якісних оцінок. Кількісні оцінки передбачають отримання грошового виразу для цілей оподаткування, відображення у балансі та фінансовій звітності, комерціалізації.

Знаннєві активи, якими переважно оперують університети, важливо поєднати з корпоративною стратегією, для чого передусім слід визначити ключові можливості та адекватні ним компетенції [24]. Надалі слід спиратися на один з двох підходів – *зверху вниз* (від задоволення стейкхолдерів до використання активів, пристосовуючись до ринкових умов) або *знизу вверх* (від використання активів до задоволення стейкхолдерів, використовуючи внутрішні можливості), що застосовуються для формування та реалізації корпоративних стратегій. Кульмінацією зусиль менеджменту має стати побудова логічної карти успіху, що розкриває логіку знаннєвих потоків від однієї складової ІК до іншої [31]. Використання такої карти допоможе не лише уникнути надлишкової звітності, а й зробити її свідомою цілей та місії.

Вартість інституції складається з вартості її фактичних активів, а також вартості можливостей майбутнього зростання на основі фактичних активів (наприклад, патентів чи інших елементів ІК) та вартості можливостей майбутнього зростання на основі нових активів (наприклад, тих, що з'являться в результаті інвестицій у НДДКР) [45]. Однак на практиці виникає проблема вимірювання вартості таким шляхом, який буде супроводжуватися значним суб'єктивним фактором, та може бути використаний на основі показників фінансової звітності. У будь-якому випадку визначення вартості університету та її динаміка мають використовуватися для досягнення цілей соціально-економічного розвитку країни чи регіону.

Актуальним для університетів прикладом використання розкриття інформації є розвиток системи патентних показників, в якій використовуються не лише абсолютні значення, але враховується їх вага через врахування частоти цитування патентів. В результаті було виявлено, що одне цитування патенту призводить до зростання його ринкової вартості на 3-4% [23]. Таким чином, цитування патентів є свідченням успішності інноваційної діяльності, що приносить доходи, на відміну від витрат на НДДКР.

У міжнародних масштабах конвенції щодо ОІВ створюють переваги для тих країн, де добре розвинений інструментарій наукової, технологічної та інноваційної політик [37]. При цьому регіональні банки розвитку, інституції ООН, фонди та громадські організації зосереджують інноваційні зусилля на задоволення людських потреб, забезпечення прав соціальних груп, активізації громад у вирішенні своїх проблем та вимаганні підзвітності державного сектора. Публічна звітність університетів є одним із елементів розвитку ефективних науково-технологічних та інноваційних політик. Розкриття звітності університетами становить ключове джерело інформації для аналізу та визначення шляхів підвищення ефективності освітньо-знаннєвих двигунів інноваційних систем, якими визначають інституції, потоки знань, інтерактивне навчання та економічні компетенції [17].

Аналізуючи облік та підзвітність в процесах корпоратизації університетів в розвинутих країнах з неоінституціональної точки зору, Паркер виявив ключові **тенденції**, а саме [34]:

• поглиблення маркетизації як зростання орієнтації університетів на ринок як джерело фінансових ресурсів;

- зменшення прямого контролю;
- відносне зменшення обсягів державного фінансування у порівнянні з набором студентів.

На жаль, співробітництво між промисловістю та освітою має значні прогалини між спільнотами експертів та практиків, виокремлюються лише поодинокі форми співробітництва між освітою та промисловістю за межами НДДКР [19]. Наприклад, дослідження щодо технологій майбутнього практично не враховують дебатів щодо майбутнього освітньої політики. Разом з тим, конкурентоспроможні галузі потребують інновацій, інтеграції та адаптивності, які важко пов'язати зі стандартизацією та підзвітністю, які пропонуються вищій освіті не дивлячись на те, що, за дослідженнями перспектив розвитку, відкритий стиль управління чи взаємодія людини з машинами вимагатимуть крім технічних навичок все більшої кількості таких гнучких компетенцій, як креативність, комунікабельність, прийняття ризику, вирішення проблем, міжособистісне спілкування тощо [6].

Розміри університету впливають на результативність його діяльності та кількість звітів, що доступна зовнішнім користувачам. Такі висновки роблять дослідники 309 факультетів університетів Австрії; дослідження, які виявили позитивний вплив розміру на патентну активність у 170 університетах, госпіталях та дослідницьких центрах США [42; 9]. Результати опитування 1554 дослідників Ради з досліджень природничих наук та інженерії Канади наголошують на існуванні галузевих особливостей [26].

Проектний підхід охоплює до 20% глобальної економічної діяльності, а 22% світового ВВП спрямовуються на формування валового капіталу практично повністю проектними методами [8]. Як обґрунтовують австралійці на прикладі освіти до управління проектами в навчальний процес мають бути долучені самі різні стейкхолдери, враховані їх політики та пріоритети. Університети та суб'єкти, включаючи ринок праці та професійні організації, мають співробітничати, розкривати інформацію один перед одним для отримання очікуваного результату з урахуванням вимог національних і міжнародних акредитуючих органів [15].

На основі вивчення звітів університетів світового класу та освітніх систем регіонів і країн можна запропонувати таку **ієрархію звітності**, що має оприлюднюватися:

- річний звіт щодо стану та розвитку системи ВО;
- річний звіт університету та/або його керівника;
- звіт університету як учасника фінансового/фондового ринку;
- регулярні звіти окремих підрозділів (інститутів, факультетів, шкіл, підприємств, фондів тощо);
- регулярні звіти за проектами, що реалізуються за кошти внутрішніх та зовнішніх замовників (наприклад, звіт за результатами експедиції);
- тематичні звіти (університет на ринку освітніх послуг, фундаментальні та прикладні дослідження університету, комерційна діяльність університету, інтелектуальний капітал університету тощо).

Певна інформація, що може бути цікава конкурентам, особливо у випадках замовлення послуг сторонніми підприємствами, може становити комерційну таємницю. Тому до її розкриття ВНЗ мають підходити зважено, адже вступаючи у договірні відносини сторони покладають одна на одну певні зобов'язання щодо охорони їх об'єктів інтелектуальної власності.

Досвід Австрії. З реформою 2002 року, яка була ініційована правоцентристським урядом Австрії, університети отримали більше автономії разом з відповідальністю за визначення стратегії розвитку у внутрішньонаціональному та глобальному вимірах. Розглядаючи **автономію та підзвітність** як різні аспекти одного процесу у 2007, році університети Австрії законодавчими змінами зобов'язали звітувати з включенням до звітності двох обов'язкових складових – фінансової звітності та балансу знань [22]. **Баланс знань** складається з таких блоків: 1) описова частина та система затверджених показників (табл.1.); 2) щорічний поступ у досягненні цілей, що визначені угодою з Міністерством освіти на 3 роки [46].

Таблиця 1

Індикатори балансу знань університетів Австрії

Інтелектуальний капітал	Ключові процеси …	Результати та вплив на ключові процеси
Людський капітал 1.**Чисельність працівників.** 2.**Кількість габілітацій (наданих ліцензій на навчання).** 3.**Кількість призначень (повних професорів).** 4.**Квота жінок;** 5.**Різниця оплати праці чоловікам та жінкам.** *Капітал відносин* 1.**Кількість наукових працівників, які відвідували іноземні наукові установи протягом не менше 5 днів (виїзд).** 2.**Кількість іноземних наукових працівників, які відвідували університет протягом не менше 5 днів (в'їзд).** *Структурний капітал* 1.**Кількість активних партнерів з кооперації.** 2.**Доходи від проектів з фінансуванням з інших джерел.**	*Освітніх програм та подальшого навчання* 1.**Час, витрачений на навчальну діяльність (у кількості працівників з повною зайнятістю).** 2.**Кількість освітніх програм.** 3.**Середній час, витрачений на навчання (в семестрах).** 4.**Кількість абітурієнтів освітніх програм, які мають специфічні вступні вимоги.** 5.**Кількість студентів.** 6.**Кількість прийнятих студентів на освітніх рівнях бакалавра, магістра та наукових ступенів, які складають іспити.** 7.**Кількість освітніх програм, на яких навчаються прийняті студенти.** 8.**Кількість прийнятих студентів, які беруть участь у програмах міжнародного обміну (виїзд).** 9.**Кількість прийнятих студентів, які беруть участь у програмах міжнародного обміну (в'їзд).** 10.**Частка прийнятих студентів, які успішно завершили навчання.** *Досліджень та розвитку, включаючи розвиток мистецтв* 1.**Чисельність працівників наукових дисциплін чи дисциплін з мистецтв (у кількості працівників з повною зайнятістю).** 2.**Аспіранти та докторанти, які одночасно працюють в університеті.**	*Що стосуються освітніх програм та подальшого навчання* **1.Кількість осіб, які завершили навчання.** **2.Кількість осіб, які завершили навчання в прийнятні часові рамки.** **3.Кількість осіб, які завершили навчання, яке передбачало період навчання за кордоном.** *Що стосуються досліджень та розвитку, включаючи розвиток мистецтв* **1.Кількість публікацій.** **2.Кількість презентацій на наукових чи мистецьких заходах.**

Джерело: складено автором за [22; 47].

Структура описової частини визначена урядовим декретом та складається з 13 тематичних розділів, а саме: опис сфери діяльності, стратегічних цілей та окреслення профіля діяльності; організація; забезпечення якості та управління якістю; розвиток людських ресурсів та допоміжні заходи для молодих вчених і працівників університету; дослідження та розвиток, включаючи розвиток мистецтв; освітні програми та подальше навчання; цілі, що стосуються суспільства в цілому; інтернаціоналізація та мобільність; кооперація; бібліотеки та специфічні підрозділи університету; матеріально-технічне забезпечення; нагороди; резюме та перспективи (крім того, медицинські та ветеринарні університети мають описати клінічну сферу та охорону громадського здоров'я) [22]. Слід також відзначити, що система затверджених показників змінилася, адже затверджений у 2006 році перелік з 53 індикаторів у 2010 році було замінено на 26 індикаторів, коло яких університет може розширити, деталізувати самостійно в разі обґрунтування такої потреби. Іншою особливістю реформ університетської освіти Австрії стало запровадження 20% частки бюджету, яка ставилася у залежність від окреслених узагальнюючих показників (табл.1.), але у 2012 році прив'язка була скасована як невиправдана.

Запровадження балансу знань у структурі звітів університетів спочатку розглядалося досить скептично, але з часом призвело до певних зрушень у внутрішній структурі управління

освітніми закладами, а більш очевидні результати слід очікувати у довгостроковому періоді. Свідченням цього є результати 10 років реформ, що відбувалися в Австрії з 2002 року [22]. Прямі та опосередковані наслідки запровадження балансу знань в університетах Австрії мають різний вплив на трансформацію університетів в напрямку корпоратизації. Прямі наслідки, якими стали зміни у внутрішньому управлінні та практиці управлінського контролю, зміни в дослідницькій культурі, поширення практики бенчмаркінгу, поширення комунікаційної активності між університетами, є помірними. Опосередковано відбуваються перетворення на організацію, яка задовольняє потреби студентів, економіки знань та суспільства, реструктуризація балансу стейкхолдерів університетів, виховування свідомості щодо необхідності прозорості та підзвітності діяльності організацій, що функціонують за державні кошти.

Досвід окремих країн та університетів. У більшості міжнародних рейтингів університетів провідні місця посідають представники США, Великобританії, Канади, Німеччини. Тому на основі вивчення їхнього досвіду варто розмірковувати над напрямами розвитку звітності та підзвітності вітчизняних університетів.

Кабінетний пошук та аналіз веб-сайтів провідних університетів США виявив, що практично всі з них у тій чи іншій формі на власних веб-сайтах публікують звіти. Узагальнення їх форми та змісту дало можливість обрисувати систему координат підзвітності університетів за такими вимірами, як суб'єкт, на якого спрямовано подання звітності, мотивація розкриття звітів, переважаюча форма підзвітності та масштаби розкриття звітності (табл.2.). Масачусетський інститут технологій дає можливість ознайомлюватися зі звітами з 1871 року, а Стенфордський університет з 2008 року пропонує річні звіти виключно в режимі он-лайн. Фінансовий звіт Гарвардського університету містить такі розділи, як повідомлення керівника, огляд фінансового стану, звіт керівника з управління активами, звіт незалежного аудитора, фінансова звітність та додатки [16].

Таблиця 2

Система координат підзвітності університетів

Суб'єкт подання звітності	Мотивація розкриття звітів	Масштаби розкриття звітності	Переважаюча форма підзвітності
Менеджмент та засновники	**зовнішні зобов'язання**	**закрита (внутрішня)**	**економічна**
Спостережна рада			
Кредитори та донори			
Замовники та інвестори			
Організації акредитації			
Фіскальні органи			
Органи статистики			
Студенти, випускники та працівники			
Органи місцевої влади та місцева громада			
Інші органи державної влади	**внутрішнє бажання**	**публічна (відкрита)**	**соціальна**
Міжнародні інституції			
Світове співтовариство			

Джерело: складено автором.

Починаючи з 1993 року університетська система штату Вісконсин (США) щорічно публікує звіти в рамках підзвітності та демонстрації довгострокових зобов'язань перед громадянами штату. Наприклад, звіт за 2013-2014 рік структурно складається з таких основних розділів, що відповідають стратегії розвитку: підготовка студентів, посилення робочої сили, посилення підприємств, посилення громад, ресурси, вдосконалення діяльності та співробітництва [25]. При цьому університети штату також готують та публікують свої річні звіти.

У Великобританії, наприклад, факультети та центри, що формують в університеті Оксфорду спільноту соціальних наук, розкрили основні досягнення та плани на майбутнє у річному звіті дрібним шрифтом на 26 сторінках [7]. Структурно річний звіт складається зі вступного слова керівника, місії та стратегічних цілей, пріоритетів та викликів, ключових досягнень, звітів факультетів, які включають інформацію щодо основних новин, навчання та досліджень, а також фінансових аспектів. При цьому досить часто йдеться про досягнення окремих осіб. Коледжі університету Оксфорду також готують власні річні звіти. Наприклад, структура річного звіту Трініті коледжу Оксфорду обсягом 88 сторінок має наступні складові: звіт керівника, новини керівництва, переліки благодійників, викладачів та адміністративного корпусу, випускників та нових студентів, стипендіатів, запрошених лекторів і дослідників; некрологи; звіти викладачів, бібліотеки, архіву, садівника; звіти молодших членів спільноти, клубів та спільнот; огляди ключових публікацій та подій [38].

Публічне звітування інституцій ВО практикується і в Канаді, де відштовхуються від принципів доступності, якості та підзвітності [5]. Крім публічної підзвітності, розкриття інформації про діяльність університетів має практичне значення, що полягає у її використанні для прийняття рішень, що можуть стосуватися університетів [32].

Діяльність одних університетів має більшу соціальну спрямованість (медицинські, педагогічні) ніж інших, наприклад, будівельних чи транспортних, що робить соціальний аспект підзвітності більш чутливим ніж фінансовий. Тому університетам, що здійснюють діяльність у цих сферах, при підготовці та оприлюдненні звітів варто враховувати підвищену соціальну увагу до них.

В Європі тривають дебати між спеціалістами та практиками в освіті, частина з яких стверджує, що для зростання конкурентоспроможності економіки освіта та підготовка, навіть дослідження, повинні спиратися на ринкові принципи (конкуренція між учнями, студентами, закладами освіти, викладачами, дослідниками та освітніми системами), тому для забезпечення якості та ефективності освіти практично скрізь слід спиратися на принципи стандартизації та підзвітності як результат впливу Англо-Саксонських країн [40]. Прикладом такого глобального руху щодо освітніх реформ (*Global Education Reform Movement*) є програма ОЕСР щодо міжнародного оцінювання студентів (*OECD's Programme for International Student Assessment*), яка часто називається основним інструментом оцінювання якості національних освітніх систем, який стимулює реформи освітніх політик [21]. Інша частина фахівців називає такі принципи контрпродуктивними, адже для забезпечення конкурентоспроможності найбільш важливими називаються такі компетенції, як гнучкість, міжперсональні навички, креативність, схильність до ризику, які необхідні для розвитку інновацій та більш ефективними ніж проста математична та письмова грамотність, наукові компетенції [40]. Так виникає парадокс, коли для забезпечення конкурентоспроможності суспільство, системи освіти та підготовки мають спиратися на меншу конкуренцію [39].

Висновки та рекомендації. Маючи певний досвід участі у становленні системи розкриття інформації на фондовому ринку України, автор стверджує, що у випадку, коли слід забезпечити широкий загал інформацією про значну кількість незалежних інституцій, варто запропонувати її розкриття за певною типовою структурою. Для університетів однакова структура річних звітів є невиправданою, але встановлення мінімальних вимог та рекомендацій може прискорити та пом'якшити процес переходу до публічності. Рекомендована структура річного звіту університету наведена в табл.3.

Можливість університетів аналізувати один одного за матеріалами звітності створює одну з підстав для формування колегіальності, яка є такою важливою для розвитку системи ВО країни. Вітчизняним університетам, що прагнуть міжнародного визнання, навчають іноземних студентів та мають глибоко інтегровані у систему міжнародних наукових та освітніх відносин, варто публікувати певну частину звітів, як мінімум річний звіт, англійською мовою та мовами основних партнерів. Використання звітів у маркетингових цілях широко використовується університетами світового класу.

Таблиця 3

Рекомендована структура річного звіту університету

Розділ	Підрозділи
Вступне слово керівника	
Освітня діяльність (навчально-викладацька діяльність)	**•набір нових студентів; •розвиток навчально-методичного забезпечення; •участь в освітніх заходах (національних та міжнародних); •випускники року та зв'язки з випускниками минулих років.**
Науково-дослідницька діяльність	**•напрями фундаментальних досліджень; •результати НДДКР та наукові гранти; •університетський консалтинг; •наукові заходи (конференції, зібрання, публікації тощо); •комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності; • видавнича діяльність університету.**
Служіння суспільству та громаді	**•громадські організації та проекти; •профспілкова діяльність та зв'язок з ринком праці; •співробітництво з іншими університетами та організаціями; •відносини з органами державної та місцевої влади.**
Розвиток університету	**•стратегія внутрішнього розвитку; •зовнішнє бачення університету; •основні проблеми розвитку; •плани та прогнози розвитку.**
Фінансова звітність та думка аудитора	**•фінансова звітність; •додатки до фінансової звітності; •думка аудитора.**
Динаміка показників балансу знань	**•залежить від бачення університетом.**
Інші статистичні додатки	**•залежить від бачення університетом.**

Джерело: складено автором.

Університетам, як автономним інституціям, слід самостійно вирішувати яким має бути зміст звітів, що публікуються ними, але робити це слід також і з огляду на формування суспільної культури підзвітності, яка покликана сприяти підвищенню ефективності системи ВО в країні. Демонстрація усвідомлення та управління інтелектуальним капіталом, а звітування є одним з його етапів, університетами має сприяти більш швидкій інтеграції економіки України у глобальну економіку знань та подоланню окремих внутрішніх нерівностей (структурних, представницьких та економічних).

Предметом подальших досліджень у цьому напрямку може бути обґрунтування галузевих особливостей формування звітів університетами з огляду на економічне чи соціальне значення їх змісту. Окремої уваги в подальшому потребує розвиток системи показників відповідно до місцевих та національних вимог і особливостей. Поглиблення вивчення досвіду окремих країн та університетів також може посилити та перевірити отримані нами результати та підвищити їх практичну значимість.

Список використаної літератури

1. Звіт Університету банківської справи Національного банку України за 2012/2013 н. р. – К. : УБС НБУ. – 36 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ubs.gov.ua/files/1256_files_1/Annual_report_UBS_NBU_2013.pdf.

2. Ільницький Д.О. Університети в глобальній економіці знань: інтелектуальний капітал / Д.О. Ільницький // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014 (грудень). – Вип.№2. – МНУ імені В.О.Сухомлинського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://global-national.in.ua.

3. Науково-дослідницька робота в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка: підсумки за 2013 рік і завдання на 2014 рік. – К. : КНУ імені Тараса Шевченка. – 2014. – 218 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://science.univ.kiev.ua/news/official/ZvitDSR3.pdf.

4. Публічний звіт Національного університету «Києво-Могилянська академія» за 2012 рік. – К. : НУКМА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukma.edu.ua/images/docs/admission/other/Zvit-2012-2.pdf.

5. 2013-2014 Report Back. Ontario Ministry of Training, Colleges and Universities. [Electronic Resource] – Mode of access: http://carleton.ca/about/wp-content/uploads/Carleton-MYAA-201314-submitted.pdf

6. Alquézar J. Working paper: forward-looking activities on industrial technologies within FP6–FP7. – 2010. / J.Alquézar, I.Anastasiou [Electronic Resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/pdf/working-document-forward-looking-nmp_en.pdf.

7. Annual Report 2013/14. Social Sciences. University of Oxford [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www.socsci.ox.ac.uk/news/newsitem-2/social-sciences-v20.pdf

8. The getting of wisdom: The future of PM university education in Australia / Bredillet C.N., Conboy K., Davidson P., Walker D. // International Journal of Project Management. – 2013. – №31. – Elsevier. – pp. 1072-1088.

9. Carlsson B. Technology transfer in United States universities: a survey and statistical analysis / B. Carlsson, A. Fridh // Journal of Evolutionary Economics. – 2002. – № 12. – pp.199-232.

10. Carrillo F. J. Capital systems: Implications for a global knowledge agenda / F. J. Carrillo // Journal of Knowledge Management. – 2002. – №6(4). – pp.379-399.

11. Changing Modes: New knowledge production and its implications for higher education in South Africa / Andre Kraak (ed). – HSRC Press – 2000. – 199 p. [Electronic Resource]. – Mode of access: http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.201.1138&rep=rep1&type=pdf

12. Cozzens S.E., Hagendijk R. et al. A Framework for Analyzing Science, Technology and Inequalities: Preliminary Observations. / ResIST Working Papers. Oxford, UK: James Martin Institute, Oxford University. – 2007. – P.2.

13. Dumay J. Intellectual capital research: a critical examination of the third stage / J. Dumay, T. Garanina // Journal of Intellectual Capital. – 2013. – Vol. 14. – Iss: 1. – Emerald. – pp.10–25 [Electronic Resource]. – Mode of access: http://dx.doi.org/10.1108/14691931311288995

14. Dumay J.C. Intellectual capital measurement: a critical approach / J.C. Dumay // Journal of Intellectual Capital. – 2009. – № 10(2). – pp.190-210.

15. Eaton J.S. U.S. Accreditation: Meeting the Challenges of Accountability and Student Achievement / J.S. Eaton // Evaluation in Higher Education. – June, 2011. – №5(1). – HEEACT&Airiti Inc. – pp.1-20.

16. Financial report. Fiscal year 2014. Harvard University [Electronic Resource]. – Mode of access: http://finance.harvard.edu/files/fad/files/har_fy14_financialreport.pdf

17. Garcia B.C. Network-based innovation systems: A capital base for the Monterrey city-region, Mexico / B.C. Garcia, D. Chavez // Expert Systems with Applications. – 2014. – №41. – Elsevier. – pp. 5636-5646.

18. The role of IT for managing intellectual property - An empirical analysis / Gassmann O., Ziegler N., Ruether F., Bader M.A. // World Patent Information. – 2012. – №34. – Elsevier. – pp. 216-223.

19. Gelderblom A., Collewet M., de Jong J.M., de Jong N., van der Zee FA, Enzig C, et al. Assessment of impact of NMP technologies and changing industrial patterns on skills and human resources. SEOR and Technopolis, on behalf of the European Commission; 2012. [Electronic Resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/pdf/nmpskills-report_en.pdf.

20. Grant R.M. Toward a knowledge-based theory of the firm / R.M. Grant // Strategic Management Journal. – 1996. – Vol. 17. – № 4. – pp. 109-122.

21. Grek S. Governing by numbers: the PISA 'effect' in Europe / S. Grek // Journal of Education Policy. – 2009. – № 24(1). – pp.23-37.

22. Habersam M. Knowledge balance sheets in Austrian universities: The implementation, use, and re-shaping of measurement and management practices / M. Habersam, M. Piber, M. Skoog // Critical Perspectives on Accounting. – 2013. – №24. – Elsevier. – pp.319-337.

23. Hall B. Market value and patent citations: A first look / B. Hall, A. Jaffe, M. Trajtenberg // Conference Proceedings of NBER Program on Productivity and Technological Progress, Cambridge, Massachusetts. – 1999. – 60 p.

24. Kaplan R.S. Having trouble with your strategy? Then map it / R.S. Kaplan, D.P. Norton // Harvard Business Review. – 2000. – vol. 78. – №5. – pp. 167-176.

25. Knowledge powers Wisconsin's future. UW System's annual accountability report 2013-14. UWS. – 2014. – 68 p. [Electronic Resource]. – Mode of access: https://www.wisconsin.edu/reports-statistics/download/accountability(2)/2013-14_accountability/UWS_Accountability_Rpt.pdf

26. Landry R. Determinants of knowledge transfer: evidence from Canadian university researchers in natural sciences and engineering / R. Landry, N. Amara, M. Ouimet // Journal of Technology Transfer. – 2007. – №32. – pp. 561-592.

27. Marr B. Intellectual capital at the crossroads: managing, measuring, and reporting of IC / B. Marr, J. Chatzke // Journal of Intellectual Capital. – 2004. Vol. 5. – №2.– Emerald Group Publishing. – pp. 224-229.

28. Intellectual capital and knowledge management effectiveness / Marr B., Gupta O., Pike S., Roos G. // Management Decision. – 2003. – №41/8. – Emerald. – pp. 771-781.

29. Marr B. Intellectual capital – defining key performance indicators for organizational knowledge assets / B.Marr, G.Schiuma, A.Neely // Business Process Management Journal. – 2004. – Vol. 10. – № 5. – Emerald. – pp. 551-569.

30. McPhail K. Where is the ethical knowledge in the knowledge economy? Power and potential in the emergence of ethical knowledge as a component of intellectual capital / K. McPhail // Critical Perspectives on Accounting. – 2009. – №20. – Elsevier. – pp. 804-822.

31. Neely A. The Performance Prism: The Scorecard for Measuring and Managing Business Success. / A.Neely, C. Adams, M.Kennerley // Financial Times Prentice Hall, London. – 2002. – 416 p.

32. Nelson M. Improved Accountability Disclosures by Canadian Universities / M. Nelson, W. Banks, J. Fisher // Canadian Accounting Perspectives. – June 2003. – Vol.2. – №1. – 42 p. [Electronic Resource]. – Mode of access: http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.199.2981&rep=rep1&type=pdf

33. Nowotny H. "Mode 2 Revisited: The New Production of Knowledge", Minerva. – 2003 / H. Nowotny, P. Scott, M. Gibbons [Electronic Resource]. – Mode of access: http://users.dcc.uchile.cl/~cgutierr/cursos/cts/articulos/Mode2-Science-Gibbons-Nowotny.pdf

34. Parker L. University corporatization: driving redefinition / L. Parker // Critical Perspectives on Accounting. – 2011. – # 22. – pp.434-450.

35. Pedrini M. Human capital convergences in intellectual capital reporting and sustainability reports / M. Pedrini // Journal of Intellectual Capital. – 2007. – № 8 (2). – pp.346-366.

36. Petty R. Intellectual capital literature review: Measurement, reporting and management / R. Petty, J. Guthrie // Journal of Intellectual Capital. – 2000. – Vol.1. – Iss: 2. – pp.155-176.

37. Problems of Inequality in Science, Technology, and Innovation Policy / Cozzens S.E., Kallerud E., Ackers L., Gill B., Harper J., Pereira T.S., Zarb-Adami N. // James Martin Institute Working Paper 5. Project Deliverable № 2. – April 2007. – 35p.

38. Report 2013–14. Trinity College Oxford [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www.trinity.ox.ac.uk/wordpress/wp-content/uploads/2014/09/Trinity_Report_2014.pdf

39. Sabadie J.A. Technological innovation, human capital and social change for sustainability. Lessons learnt from the Industrial Technologies Theme of the EU's Research Framework Programme / J.A. Sabadie // Science of the Total Environment. – 2014, May 15. – №481. – Elsevier. – pp. 668-763.

40. Salhberg P. Education reforms for raising economic competitiveness / P. Salhberg // Journal of Educational Changes. – 2006. – №7. – pp.259-287.

41. Sanchez M.P. Intellectual capital in universities – improving transparency and internal management / M.P Sanchez., S. Elena // Journal of Intellectual Capital. – 2006. – № 7(4). – pp.529-548.

42. Knowledge interactions between universities and industry in Austria: sectoral patterns and determinants / Schartinger D., Rammer C., Fischer M., Frishlich J. // Research Policy. – 2002. – №31. – pp.303-328.

43. Intangible assets in higher education and research: mission, performance or both? / Secundo G., Margherita A., Elia G., Passiante G. // Journal of Intellectual Capital. – 2010. – № 11(2). – pp.140-157.

44. Spender J.C. Making knowledge the basis of a dynamic theory of the firm / J.C. Spender // Strategic Management Journal. – Winter 1996. – Vol. 17. – pp. 45-62.

45. Sudarsanan S. Valuation of intellectual capital and real option models / S. Sudarsanan, G. Sorwar, B. Marr // Paper presented to PMA Intellectual Capital Symposium, 01-02 October 2003 at Cranfield University. 2003. – p.5.

46. Wissensbilanzverordnung, Bundesgesetzblatt fur die Republik Osterreich II Nr. 63/2006, Wien, 2006.

47. Wissensbilanzverordnung, Bundesgesetzblatt fur die Republik O¨sterreich II Nr. 216/2010, Wien, 2010.

***Ilnytskyy Denys**, Ph.D., Associate professor,*
doctoral student at Chair of International Economics,
Kyiv National Economic University named after Vadym Getman

REPORTING AND ACCOUNTABI LITY OF WORLDCLASS UNIVERSITIES: THEORY FND PRACTICE

Abstract. *The article systemizes theoretical and practical components of accountability and harmonious development of institutions of higher education based on research of experience of world class universities and to developing recommendations on the content and structure of the annual report of a university. Paper identifies that the same structure for universities annual reports is not justified, but that minimum requirements and recommendations can speed up and ease the transition for publicity. The experience of most developed countries and world class universities shows that universities should decide what should be in the content of the reports published by them, but they should also take into account the influence on social culture of accountability, which is designed to enhance the effectiveness of higher education in the country. Conscious demonstration by universities of the intellectual capital management (reporting is one of its phases) should contribute to a more rapid integration of Ukraine into the global knowledge economy and help to overcome some of internal structural, economic and representative inequalities.*

Keywords: *university accountability, annual report, knowledge economy, world-class university, intellectual capital.*

References

1. Zvit Universytetu bankivs'koyi spravy Natsional'noho banku Ukrayiny za 2012/2013 n. r. – K.: UBS NBU. – 36 c. [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.ubs.gov.ua/files/1256_files_1/Annual_report_UBS_NBU_2013.pdf.

2. Il'nyts'kyy D.O. Universytety v hlobal'niy ekonomitsi znan': intelektual'nyy kapital / D.O. Il'nyts'kyy // Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky. Vypusk № 2, Hruden' 2014. – MNU

imeni V.O.Sukhomlyns'koho [Electronic resource]. – Mode of access: http://global-national.in.ua.

3. Naukovo-doslidnyts'ka robota v Kyyivs'komu natsional'nomu universyteti imeni Tarasa Shevchenka: pidsumky za 2013 rik i zavdannya na 2014 rik. – K. : KNU imeni Tarasa Shevchenka. – 2014. – 218 c. [Electronic resource]. – Mode of access: http://science.univ.kiev.ua/news/official/ZvitDSR3.pdf.

4. Publichnyy zvit Natsional'noho universytetu «Kyyevo-Mohylyans'ka akademiya» za 2012 rik. – K.: NUKMA [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.ukma.edu.ua/images/docs/admission/other/Zvit-2012-2.pdf.

5. 2013-2014 Report Back. Ontario Ministry of Training, Colleges and Universities [Electronic Resource]. – Mode of access: http://carleton.ca/about/wp-content/uploads/Carleton-MYAA-201314-submitted.pdf

6. Alquézar J. Working paper: forward-looking activities on industrial technologies within FP6–FP7. – 2010. / J.Alquézar, I.Anastasiou [Electronic Resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/pdf/working-document-forward-looking-nmp_en.pdf.

7. Annual Report 2013/14. Social Sciences. University of Oxford [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www.socsci.ox.ac.uk/news/newsitem-2/social-sciences-v20.pdf

8. The getting of wisdom: The future of PM university education in Australia / Bredillet C.N., Conboy K., Davidson P., Walker D. // International Journal of Project Management. – 2013. – №31. – Elsevier. – pp. 1072-1088.

9. Carlsson B. Technology transfer in United States universities: a survey and statistical analysis / B. Carlsson, A. Fridh // Journal of Evolutionary Economics. – 2002. – № 12. – pp.199-232.

10. Carrillo F. J. Capital systems: Implications for a global knowledge agenda / F. J. Carrillo // Journal of Knowledge Management. – 2002. – №6(4). – pp.379- 399.

11. Changing Modes: New knowledge production and its implications for higher education in South Africa. / Andre Kraak (ed). – HSRC Press – 2000. – 199 p. [Electronic Resource]. – Mode of access: http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.201.1138&rep=rep1&type=pdf

12. Cozzens S.E., Hagendijk R. et al. A Framework for Analyzing Science, Technology and Inequalities: Preliminary Observations. / ResIST Working Papers. Oxford, UK: James Martin Institute, Oxford University. – 2007. – P.2.

13. Dumay J. Intellectual capital research: a critical examination of the third stage / J. Dumay, T. Garanina // Journal of Intellectual Capital. – 2013. – Vol. 14. – Iss: 1. – Emerald. – pp.10–25. [Electronic Resource]. – Mode of access: http://dx.doi.org/10.1108/14691931311288995

14. Dumay J.C. Intellectual capital measurement: a critical approach / J.C. Dumay // Journal of Intellectual Capital. – 2009. – № 10(2). – pp.190-210.

15. Eaton J.S. U.S. Accreditation: Meeting the Challenges of Accountability and Student Achievement / J.S. Eaton // Evaluation in Higher Education. – June, 2011. – №5(1). – HEEACT&Airiti Inc. – pp.1-20.

16. Financial report. Fiscal year 2014. Harvard University [Electronic Resource]. – Mode of access: http://finance.harvard.edu/files/fad/files/har_fy14_financialreport.pdf

17. Garcia B.C. Network-based innovation systems: A capital base for the Monterrey city-region, Mexico / B.C. Garcia, D. Chavez // Expert Systems with Applications. – 2014. – №41. – Elsevier. – pp.5636-5646.

18. The role of IT for managing intellectual property - An empirical analysis / Gassmann O., Ziegler N., Ruether F., Bader M.A. // World Patent Information. – 2012. – №34. – Elsevier. – pp. 216-223.

19. Gelderblom A., Collewet M., de Jong J.M., de Jong N., van der Zee FA, Enzig C, et al. Assessment of impact of NMP technologies and changing industrial patterns on skills and human resources. SEOR and Technopolis, on behalf of the European Commission; 2012. [Electronic Resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/pdf/nmpskills-report_en.pdf.

20. Grant R.M. Toward a knowledge-based theory of the firm / R.M. Grant // Strategic Management Journal. – 1996. – Vol. 17. – № 4. – pp. 109-122.

21. Grek S. Governing by numbers: the PISA 'effect' in Europe / S. Grek // Journal of Education

Policy. – 2009. – №24(1). – pp.23-37.

22. Habersam M. Knowledge balance sheets in Austrian universities: The implementation, use, and re-shaping of measurement and management practices / M. Habersam, M. Piber, M. Skoog // Critical Perspectives on Accounting. – 2013. – №24. – Elsevier. – pp.319-337.

23. Hall B. Market value and patent citations: A first look / B. Hall, A. Jaffe, M. Trajtenberg // Conference Proceedings of NBER Program on Productivity and Technological Progress, Cambridge, Massachusetts. – 1999. – 60 p.

24. Kaplan R.S. Having trouble with your strategy? Then map it / R.S. Kaplan, D.P. Norton // Harvard Business Review. – 2000. – vol. 78. – №5. – pp. 167-176.

25. Knowledge powers Wisconsin's future. UW System's annual accountability report 2013-14. UWS. – 2014. – 68 p. [Electronic Resource]. – Mode of access: https://www.wisconsin.edu/reports-statistics/download/accountability(2)/2013-14_accountability/UWS_Accountability_Rpt.pdf

26. Landry R. Determinants of knowledge transfer: evidence from Canadian university researchers in natural sciences and engineering / R. Landry, N. Amara, M. Ouimet // Journal of Technology Transfer. – 2007. – №32. – pp.561-592.

27. Marr B. Intellectual capital at the crossroads: managing, measuring, and reporting of IC / B. Marr, J. Chatzke // Journal of Intellectual Capital. – 2004. Vol. 5. – №2. – Emerald Group Publishing. – pp. 224-229.

28. Intellectual capital and knowledge management effectiveness / Marr B., Gupta O., Pike S., Roos G. // Management Decision. – 2003. – №41/8. – Emerald. – pp. 771-781.

29. Marr B. Intellectual capital – defining key performance indicators for organizational knowledge assets / B.Marr, G.Schiuma, A.Neely // Business Process Management Journal. – 2004. – Vol. 10. – № 5. – Emerald. – pp. 551-569.

30. McPhail K. Where is the ethical knowledge in the knowledge economy? Power and potential in the emergence of ethical knowledge as a component of intellectual capital / K. McPhail // Critical Perspectives on Accounting. – 2009. – №20. – Elsevier. – pp. 804-822.

31. Neely A. The Performance Prism: The Scorecard for Measuring and Managing Business Success. / A.Neely, C. Adams, M.Kennerley // Financial Times Prentice Hall, London. – 2002. – 416 p.

32. Nelson M. Improved Accountability Disclosures by Canadian Universities / M. Nelson, W. Banks, J. Fisher // Canadian Accounting Perspectives. – June 2003. – Vol.2. – №1. – 42 p. [Electronic Resource]. – Mode of access: http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.199.2981&rep=rep1&type=pdf

33. Nowotny H. "Mode 2 Revisited: The New Production of Knowledge", Minerva. – 2003 / H. Nowotny, P. Scott, M. Gibbons. [Electronic Resource]. – Mode of access: http://users.dcc.uchile.cl/~cgutierr/cursos/cts/articulos/Mode2-Science-Gibbons-Nowotny.pdf

34. Parker L. University corporatization: driving redefinition / L. Parker // Critical Perspectives on Accounting. – 2011. – № 22.– pp.434-450.

35. Pedrini M. Human capital convergences in intellectual capital reporting and sustainability reports / M. Pedrini // Journal of Intellectual Capital. – 2007. – № 8 (2). – pp.346-366.

36. Petty R. Intellectual capital literature review: Measurement, reporting and management / R. Petty, J. Guthrie // Journal of Intellectual Capital. – 2000. – Vol.1. – Iss: 2. – pp.155-176.

37. Problems of Inequality in Science, Technology, and Innovation Policy / Cozzens S.E., Kallerud E., Ackers L., Gill B., Harper J., Pereira T.S., Zarb-Adami N. // James Martin Institute Working Paper 5. Project Deliverable № 2. – April 2007. – 35 p.

38. Report 2013–14. Trinity College Oxford [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www.trinity.ox.ac.uk/wordpress/wp-content/uploads/2014/09/Trinity_Report_2014.pdf

39. Sabadie J.A. Technological innovation, human capital and social change for sustainability. Lessons learnt from the Industrial Technologies Theme of the EU's Research Framework Programme / J.A. Sabadie // Science of the Total Environment. – 2014, May 15. – № 481. – Elsevier. – pp. 668-763.

40. Salhberg P. Education reforms for raising economic competitiveness / P. Salhberg // Journal of Educational Changes. – 2006. – №7. – pp.259-287.

41. Sanchez M.P. Intellectual capital in universities – improving transparency and internal management / M.P Sanchez., S. Elena // Journal of Intellectual Capital. – 2006. –№ 7(4). – pp. 529-548.

42. Knowledge interactions between universities and industry in Austria: sectoral patterns and determinants / Schartinger D., Rammer C., Fischer M., Frishlich J. // Research Policy. – 2002. – №31. – pp.303-328.

43. Intangible assets in higher education and research: mission, performance or both? / Secundo G., Margherita A., Elia G., Passiante G. // Journal of Intellectual Capital. – 2010. – № 11(2). – pp.140-157.

44. Spender J.C. Making knowledge the basis of a dynamic theory of the firm / J.C. Spender // Strategic Management Journal. – Winter 1996. – Vol. 17. – pp. 45-62.

45. Sudarsanan S. Valuation of intellectual capital and real option models / S. Sudarsanan, G. Sorwar, B. Marr // Paper presented to PMA Intellectual Capital Symposium, 01-02 October 2003 at Cranfield University. 2003. – p.5.

46. Wissensbilanzverordnung, Bundesgesetzblatt fur die Republik Osterreich II Nr. 63/2006, Wien, 2006.

47. Wissensbilanzverordnung, Bundesgesetzblatt fur die Republik O¨sterreich II Nr. 216/2010, Wien, 2010.

***Ильницкий Д.А.**, кандидат экономических наук,*
доцент, докторант кафедры международной экономики
Киевского национального экономического университета
имени Вадима Гетьмана

ОТЧЕТНОСТЬ И ПОДОТЧЕТНОСТЬ УНИВЕРСИТЕТОВ МИРОВОГО КЛАССА: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

***Аннотация.** Обобщены теоретические и практические составляющие гармоничной подотчетности, как обратной стороны автономности, и развития институтов высшего образования на основе исследования опыта университетов мирового класса и разработке рекомендаций касательно содержания и структуры годового отчета университета. Выявлено, что для университетов одинаковая структура годовых отчетов является неоправданной, но разработка минимальных требований и рекомендаций может ускорить и смягчить процесс перехода к публичности. Как показывает опыт развитых стран и университетов мирового класса университетам следует самостоятельно принимать решения о содержании публикуемых ими отчетов, но делать это следует в связке с формированием общественной культуры подотчетности, которая призвана способствовать повышению эффективности системы высшего образования в стране. Демонстрация университетами сознательного управления интеллектуальным капиталом, а отчетность является одним из его этапов, должно способствовать более быстрой интеграции экономики Украины в глобальную экономику знаний и преодолению отдельных внутренних неровностей (структурных, представительских и экономических).*

***Ключевые слова:** подотчетность университета, годовой отчет, экономика знаний, университет мирового класса, интеллектуальный капитал.*